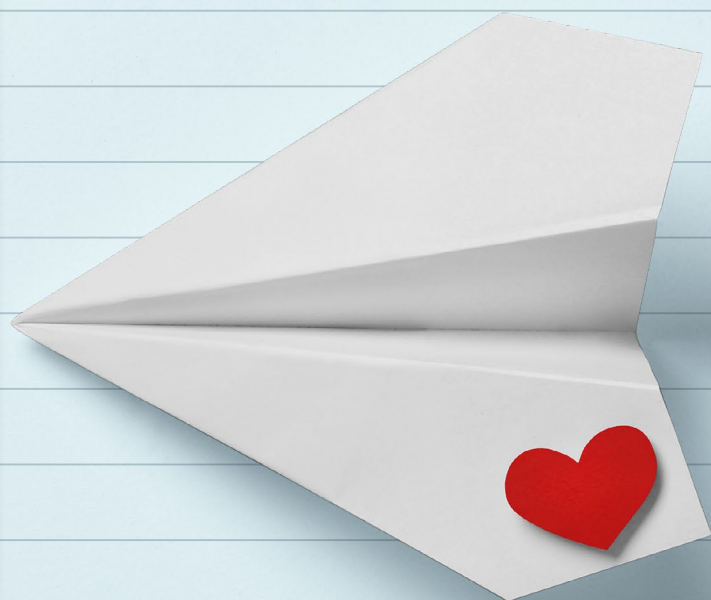


TRAGOM TEKSTA 1/3



INTEGRIRANA
RADNA BILJEŽNICA

ZA HRVATSKI JEZIK U PRVOME RAZREDU
TROGODIŠNJIH STRUKOVNIH ŠKOLA

Ivan Janjić • Ivan Pavlović • Ilija Barišić
Magdalena Mrčela • Valentina Šinjori

TRAGOM TEKSTA 1/3

Integrirana radna bilježnica za Hrvatski jezik u prvome razredu
trogodišnjih strukovnih škola

1. Izdanje



2025.

Koji je pravi hrvatski?

Pravi je hrvatski jezik i kajkavski, i čakavski, i štokavski, i hrvatski standardni jezik, i tvoj idiolekt... Hrvatski je jezik danas i onaj kojim komuniciraš sa svojim prijateljima, onaj koji uključuje vaš žargon, riječi iz drugih jezika, kratice, simbole...

Naš je zajednički zadatak u školi učiti hrvatski standardni jezik. To je jezik kojim se sporazumijevamo, na kojemu učimo, jezik kojim se koristimo u radu. Međutim, istovremeno moramo razvijati svijest o tome da hrvatski jezik uključuje veliko bogatstvo naših dijalekata koji sežu daleko u prošlost na kojima se razvijala bogata književna produkcija, ali na kojemu su nastajali i brojni neknjiževni tekstovi.

- Pročitaj ulomke iz slikovnice *Priča o jednom kaju* koju je napisala znanstvenica Bojana Schubert, a ilustrirao ju je Grgo Petrov. Nakon toga riješi zadatke.

Bojana Schubert, *Priča o jednom kaju*

Ovo je priča o životu jednoga jezika. Priča je stara čak tri stotine godina! Ovo je, konačno, priča o jeziku na kojem se razmišljalo, molilo, ljubilo, tužilo, pregovaralo, gospodarilo, liječilo, pjevalo, psovalo i negodovalo – ukratko – priča je ova o jednom bogatom i raznovrsnom jeziku koji je živio u davna vremena na sjeveru Hrvatske i koji smo umalo zaboravili... No, krenimo od početka. (...)

Marom mnogih zaslužnih kajkavaca i kajkavoljubaca, *kaj* je rastao i bujao od šesnaestog do devetnaestog stoljeća, širio svoje grane i pružao se uvis. Bio je umješan u pravu, religiji, medicini, matematici, veterini, gospodarstvu i književnosti, a razumio se i u pravila lijepog ponašanja. (...)

GOSPODARSTVO

(kajk.) svilni črv/kuček

(stand.) dudov svilac

(lat.) *Bombyx mori*

Ludwig Mitterpacher, *Navuk od svilneh kukcev* (1823.)

Svilne kukce, živinčice iz kojih svila dobiva se, med spol noćnih metepuljnih kukcev brojimo. Ove iz jajčec... kukcem spodobne zlegu se... rasteju... svoju kožicu četirikrat sleku kruto hitro čez 5 ili 6 tjednov... za tem predeju iz kruto tankeh, mehkeh ter svetlekh, iz lastovitoga tela spuščeneh končecv, hižicu na spodobu jajca okruglu... pak zadnič vu krelutne metepulje premeniju se.

- Pročitaj kako tekst Ludwiga Mitterpachera glasi u prijevodu na hrvatski standardni jezik.

Dudove svilce, životinjice od kojih se dobiva svila, ubrajamo u vrstu noćnih leptirastih kukaca. Oni se izlegu iz jajašca slični kukcima, rastu, vrlo brzo skinu svoju kožicu četiri puta kroz pet do šest tjedana, zatim predu okruglu kućicu nalik jajetu iz vrlo tankih, mekih i svijetlih, iz vlastitoga tijela spuštenih končića. Nakraju se pak promijene u krilate leptire.

Zadatci:

1. Kojoj vrsti tekstva pripada tekst o dudovim svilcima?
2. Zašto se prvi tekst, koji je potpuno istoga sadržaja/značenja kao drugi, danas ne bi mogao naći u udžbenicima iz biologije i gospodarstva za sve učenike u Hrvatskoj?
3. Što znači da je hrvatski standardni jezik normiran?
4. Promotri ulomak iz slikovnice *Priča o jednom kaju*.



a) Ispiši nazive za padeže na kajkavskome. Koji padež nedostaje?

b) Komparaciju pridjeva iz lijevoga donjeg kuta preoblikuj na hrvatski standardni jezik.

5. Što ti je najveći problem u učenju hrvatskoga jezika?

Poštujmo našu jezičnu normu

Ivan Tot, *NEPOSLANA PISMA: PISMO DJEDU BOŽIČNJAKU*

Dragi Djede Božićnjače,

Prvo, želim ti zahvaliti na svim darovima što si proteklih godina davao mojoj mami i mome tati da ih poklone meni. Znam da imaš jako puno posla i da ne stigneš sve obići u jednoj noći pa ti unaprijed daš mami i tati poklone. Bio sam dobar cijelu godinu i to možeš pitati mamu i moju učiteljicu Jadranku i časnu Mariju Bernardicu. Curu još nemam. Sviđa mi se jedna Ana iz razreda. Sad imam već osam godina i idem u treći razred. Prvo sam polugodište prošao s pet. Imam samo četiri iz matematike. Volim puno čitati i naučio sam dobro pisati kao što vidiš. Samo me ponekad malo muče slova č i ć. nadam se da ćeš moje pismo dobro pročitati. Ne smiješ ništa zaboraviti. Jako mi je važno da mi sve što ti napišem doneseš za Božić. Samo ne smiješ ništa reći mami i tati. Ovaj put te molim da ti sam daš poklone. Evo što ja hoću za Božić:

- veliku Milka čokoladu za moju učiteljicu Jadranku
- olovku koja piše crveno
- gumene medvjediće za časnu Mariju Bernardicu
- autič na baterije
- drva za ložiti peč
- da tata više ne pije
- čizme za seku
- da mama nađe posao
- kompjutor i igrice
- da me Ana voli
- da tata ne tuče seku
- veliki plavi kišobran
- da se mama ne plače
- ~~da popravimo fiču~~
- novi auto crveni brzi
- da me drugi u školi ne zovu Žgoljo
- da svi budemo sretni i zdravi.

Imam ja još želja, ali ove su mi najvažnije. Nadam se da ćeš ih ispuniti. Pozdravi puno svoje jelene, Baku Božićnjak i tvoje pomoćnike patuljke tamo na Sjevernom polu. Valjda bude moje pismo došlo do tebe do Božića. Idem odmah van čekati poštara. Dat ću mu pismo da ti odnese kad ga vidim. Hvala ti puno i sretan ti Božić!

Puno te pozdravlja,

Goran Gogo

(Ekran priče_04, 2006., urednik Drago Glamuzina)

1. Tko je pripovjedač u ovoj priči?

- A. dječak Goran
- B. Drago Glamuzina
- C. Ivan Tot
- D. objektivni sveznajući pripovjedač

2. Koja je vrsta karakterizacije dominantna u prikazu dječakova lika?

- A. etička
- B. fizička
- C. psihološka
- D. socijalna

3. Objasni svoj odgovor na 2. pitanje s pomoću jedne ili nekoliko rečenica.

4. Komu se obraća dječak?

- A.** Ani iz razreda
B. djedu Božićnjaku
C. sestri Bernardici
D. učiteljici Jadranki

5. Zašto pisac ove priče namjerno nije poštovao norme hrvatskoga standardnog jezika?

- A. da bi pokazao koliko Goran voli svoju obitelj
- B. da bi istaknuo važnost Goranovih želja
- C. da bi vjerno karakterizirao Goranov lik
- D. da bi pokazao da je Goran loš učenik

6. Popunite tablicu.

[illegible]

Funkcionalni stilovi

► Učenici jedne škole dobili su sljedeći zadatak:

Kako reći Volim Luku Modrića trima različitim funkcionalnim stilovima

Evo nekih njihovih rješenja.

Razgovornim stilom:

Meni ti je Luka stvarno cool lik i masu mi je drag.

Novinarsko-publicističkim stilom:

Kapetan Vatrenih Luka Modrić odigrao je još jednu utakmicu za pamćenje u visokoj gostujućoj pobjedi Real Madrida nad Liverpoolom (5:2) u prvoj utakmici osmine finala Lige prvaka.

Književnoumjetničkim stilom:

Promišljen razigravač, nogometni maestro, kako ga mnogi nazivaju, rođen sa žarom da se dokaže i vodi, odgojen skromno i radišno, s pravom dozom inata i vjere u sebe, Luka Modrić danas je simbol odlučnosti i ustrajnosti, a njegova životna priča inspiracija za sve koji je žele čuti.

Zadatci:

1. Usporedi različite funkcionalne stilove kojima je predstavljen Luka Modrić. Analiziraj usmeno jezična sredstva kojima se opisuje Luka Modrić u pojedinome stilu.
2. Opiši svoje buduće zanimanje najprije razgovornim, a zatim književnoumjetničkim funkcionalnim stilom.

Razgovorni:

Književnoumjetnički:

Pavao Pavličić, *Dobri duh Zagreba*

- Pročitaj i završetak Pavličićeva djela i doznaj o sudbini Valentina Kneza i njegove statistike zločina. Potpuno samostalno nastavi čitati i odaberi strategiju čitanja koja ti najviše odgovara:

a) pregledavanje teksta, b) primjenu prethodnoga znanja, c) predviđanje, d) postavljanje pitanja (izvođenje zaključaka i tumačenja), e) stvaranje vizualnih prezentacija (vođenje bilježaka), što uključuje i izradu umnih mapa, tablica, shema, crteža i sl.

Naravno, možeš i kombinirati određene strategije čitanja.

čitateljske bilješke

Ali, tada su se počele događati nepredviđene stvari. Bio je početak ljeta, Valentin je pomišljao kako će sada najzanimljivije vijesti dolaziti s mora. Međutim, tada, u lipnju, primijetio je da su zločini postali nekako čudni. Bio je zbunjen.

Bila su to neka sasvim malena odstupanja od utvrđenoga ritma, tako mala da ih je i Valentin Knez jedva primijetio: ubojstvo koje je, prema predviđanjima, trebalo biti izvršeno nožem, počinjeno je iz revolvera. Statističar je zaključio da mu proračun nije bio dobar, pa je počeo provjeravati. Ipak, proračun bijaše valjan.

Onda je nekoliko zločina uranilo: umjesto da se zbudu poslije podne, zbili su se ujutro, umjesto da se zbudu ujutro, zbili su se navečer uoči toga dana, umjesto da se zbudu za tri dana, dogodili su se već danas, Valentin Knez bio je iznenađen i uplašen. Doduše, okolnosti pod kojima je do zločina dolazilo još su uvijek bile prema predviđanjima, izvršilac i žrtva također, ali je statističar ipak bio ozbiljno zabrinut. Provjeravao je i provjeravao, i uvijek je dolazio do zaključka da nije pogriješio on, nego da je u živome tkivu grada, u njegovu tijelu, počelo dolaziti do preskakanja, trzaja i nervoznih tikova.

Onda, jednoga jutra, 14. lipnja, kad je otvorio novine, morao se nasloniti na stup, dok je stajao na trešnjevačkoj tržnici, čitajući. Na Kalinovici, u novogradnji, nekoga su čovjeka ubili žena i sin, velikim kuhinjskim nožem. Valentin Knez stajao je dišući ubrzano. Sasvim se jasno sjećao da je do tog ubojstva trebalo doći tek 28. rujna, doduše u istoj obitelji, ali ne na Kalinovici, nego u Livadićevoj ulici. Valentin Knez polako je išao kući, znajući da mu ni ne vrijedi gledati u bilješke. Ritam se remetio. Ipak, još je uvijek postojala mogućnost da je to samo incident: ali oni maleni poremećaji prethodnih dana statističara su duboko onespokojavali. Valjalo je pričekati.

Sutradan rano ujutro, dok je otvarao novine, ruke su mu se tresle. I, da: tamo, na stranici gdje je kriminalistička rubrika, stajala je vijest: u vrtnoj restauraciji, u Medulićevoj, šef sale je, oko deset navečer, u stražnjoj prostoriji, ubio svoga znanca, također ugostiteljskog radnika, u sporu oko nekog novca. To uopće nije bilo predviđeno: ni počinitelj, ni mjesto, ni oruđe; u Medulićevoj je do nekoga zločina trebalo doći tek za godinu dana. Valentin Knez stajao je zbunjen i uplašeno gledao oko sebe. Ali, ne, to još nije sve; dogodilo se i ubojstvo u Jarunu: u susjedskoj svađi netko je pucao, ubijen je bračni par. Također nepredviđeno. Valentin Knez išao je ulicom polako, zaboravivši kamo je krenuo. Više nije bilo sumnje: ritam bijaše poremećen. Statističar je gledao oko sebe, tražeći na licima ljudi potvrdu za tu misao. Oni kao da nisu ništa slutili. Ipak, njega gotovo da je bilo strah da bi mu tkogod mogao pritrčati i zariti mu nož u grudi. Jer, to je sada bilo moguće.

Sada je bilo moguće sve i sve se moglo očekivati. Životni ritam grada bio je poremećen, bio je otvoren put kaosu i krvoproliću: kad je nestalo prirodnoga zakona, sve se moglo očekivati, svakog je časa moglo doći do sasvim neuvjetovanih, proizvoljnih i nelogičnih zločina. Bio je u ljudi poremećen spasonosni osjećaj ritma, oni su bili nezaštićeni, nisu znali odakle da se nadaju zlu. Zato su se bojali i zato će – to je Valentin Knez znao – uskoro i sami početi napadati. I zločina će biti sve više. Nije smio ni pomisliti kako će izgledati Zagreb: posvuda krici, krv i prosuti mozak.

Valentin Knez zatvorio se u sobu i pušio. Bio je očajan i grozničavo je razmišljao. Mije ga zanimalo što je promjenu izazvalo, stoje prouzročilo poremećaj ritma, razmišljao je o tome može li se ritam spasiti. Samo nakratko, u prvi mah, opet je pomislio da proračuni ne valjaju, pa čak, na trenutak, da ne valja ni cio sustav. Ali to je brzo morao odbaciti: radio je u vijestima javljao o sve novim, neobično mnogobrojnim i sve okrutnijim zločinima. Mije mu bilo do sistema, bilo mu je do Zagreba. Ipak, ako ga ne spasi sistem, neće ga spasiti ništa. Opet je uronio u papire.

Nekoliko dana sjedio je zatvoren u sobi, izlazio je samo da nakupuje novina, a svaki je sat slušao vijesti. U duhanskome dimu, iza spuštenih zastora, u svjetlu svjetiljke sa zelenim sjenilom, unosio je nove zločine u sistem i ispitivao njihov odnos prema njemu, način i ulogu njihova odstupanja od pravila, utvrđivao sustav što ga nova nedjela čine među sobom i njegov odnos prema starome sistemu, njihove sličnosti i razlike. Bio je to strahovito naporan posao, ali Valentinu Knezu je svijest grozničavo radila, on se žurio da shvati, jer je znao da se tu radi o odlučujućim trenucima.

Razvrstavao je kolone, pokušavao ovako i onako, slagao i ponovno razbijao tablice, pravio grafikone, izrađivao shematske planove grada i unosio raznobojnim olovkama nove zločine, razmatrao njihovu učestalost. Pisao je i pisao, crtao. Pravio eksperimente. Pretpostavljao. Izmišljao imaginarne zločine i zločince, najnevjerojatnije mogućnosti. Trajalo je to nekoliko dana, bio je blijed, i podočnjaci su mu bili modri. U zoru 20. lipnja digao je zastore i duboko udahnuo zrak.

Sutradan ujutro, ruke su mu se opet tresle dok je otvarao novine. Tražio je, zatim uze čitati kratku vijest pod krupnim naslovom UBOJSTVO U NEHAJSKOJ: *Noćas oko dva sata, nepoznati zločinac usmrtio je tvrdim, najvjerojatnije drvenim predmetom, u Nehajskoj Josipa Jazbeca starog 51 godinu, sa stanom u istoj ulici. Uzrok zločina nije poznat, ali se, kako su nam rekli predstavnici istražnih organa, najvjerojatnije radi o pljački. Istraga je u toku.*

Iako su mu se ruke još uvijek tresle, Valentin Knez je osjećao spokojstvo. Ubrzanje ritma bio je jedini izlaz. Knjigu više neće moći objelodaniti. Ipak, čutio se jakim, možda i jačim no prije, jer je znao da vrši svoju dužnost prema društvu, prema ljudima oko sebe i prema svome Zagrebu. Gurnuvši novu držaljicu za sjekiru dublje pod krevet, on provjeri mjesto akcije za tu večer, a zatim na novi fascikl počeo pažljivo ispitivati naslov: ISPRAVCI RITMA.

Wolfgang Herrndorf, *Čik, najbolje ljeto od svih*

► Pročitaj tekst i odgovori na pitanja.

I nakon toga sam postao Psiho. Skoro godinu dana, svi su me tako zvali. Čak i na nastavi. Čak i dok su profesori bili prisutni. „Ajmo, Psiho, igrati! Možeš ti to, Psiho! Lijepo dodaj loptu!” I to je prestalo tek kad je André došao u naš razred. André Langin. Lijepi André.

André je pao razred. Već je prvi dan kod nas imao curu, a onda je svaki tjedan imao novu, i sad je baš skupa s jednom Turkinjom iz paralelnog razreda koja izgleda kao Salma Hayek. Čak je i na Tatjanu bio kratko bacio oko, to me skroz izluđivalo. Nekoliko dana njih su dvoje neprestano razgovarali, po hodnicima, pred školom, na školskom dvorištu. Ali mislim da se na kraju ipak nisu spetljali. To bi me bilo ubilo. Jer u nekom su trenutku prestali razgovarati, a nedugo zatim čuo sam kako André objašnjava Patricku zašto se muškarci i žene ne slažu, lude znanstvene teorije o kamenom dobu, sabljozubim tigrovima, rađanju djece i svemu tome. I zbog toga sam ga mrzio. Od prvoga sam ga trenutka luđački mrzio, mada mi to uopće nije bilo lako. Jer André baš i nije najbistrija voda u potoku, ali nije ni skroz plitak. Zna nekad biti skroz drag, ima u njemu nešto opušteno i izgleda, kao što sam već rekao, prilično dobro. I što je još gore, stanuje samo jednu ulicu dalje od nas, u Waldstrasse 15. Obitelj Langin ondje ima golemu kuću. Njegov tata je političar, gradski vijećnik ili tako nešto. Jasno. A moj tata kaže: „Taj Langin misli da je velika faca! Jer i on je sad u Slobodnoj demokratskoj stranci. Oprostite, ali bljuje mi se.”

Kad je André tek došao u naš razred, išli smo na terensku nastavu negdje južno od Berlina. Uobičajeni izlet u šumu. Ja sam se vukao daleko iza svih ostalih

i promatrao prirodu. Jer to je bilo u vrijeme kad smo upravo izrađivali herbarij, i ja sam se neko vrijeme zanimao za prirodu. Za stabla. Ispred mene su se svi smijali, čuo sam smijeh Tatjane Cosic, a dvjesto metara iza Maik Klingenberg klipše kroz šumu i promatra usrani raspored listova u prirodi. Onda smo stali pored tristo godina starog graba, kojega je neki Fridrik II. Veliki ondje posadio, i profesor je pitao zna li netko koje je to stablo. I nitko nije znao. Osim mene, naravno. Ali nisam ni ja toliko munjen da pred svima priznam da znam da je to grab. Jednako tako mogao sam odmah reći: Zovem se Psiho i imam problem. Ali to da svi stojimo oko stabla i nitko ne zna koje je to stablo jednako me bacilo u depru.

I tu polako prelazim na stvar. Pod taj je grab Fridrik II. Veliki postavio i nekoliko klupa, da se tamo može sjesti i piknikirati, i točno to smo napravili. Slučajno sam završio za stolom Tatjane Cosic. Dijagonalno preko puta mene André, lijepi André, objema rukama desno i lijevo obgrlio Lauru i Marié oko ramena. Kao da im je najbolji prijatelj, s tim da im uopće nije bio prijatelj. U naš je razred došao prije manje od tjedan dana. Ali njih se dvije nisu bunile. André cijelo vrijeme ništa nije govorio, samo je sanjivim pogledom gledao u daljinu, i onda je pogledao mene, malo razmislio, i rekao nikomu posebno, ali posve sigurno ne meni: „Zašto njega zovu Psiho? Pa totalno je dosadan.” Laura i Marie odvalile su od smijeha na tu vrhunsku šalu, i budući da je to ispao toliki uspjeh, André je još jedanput ponovio svoju rečenicu: „Da, stvarno, zašto se ovaj apaurin zapravo zove Psiho?” I od tada se opet zovem Maik. I još je gore negoli je bilo prije.

1. U kojemu primjeru pripovjedač o sebi nakratko pripovijeda u trećemu licu?

- A. *I to je prestalo tek kad je André došao u naš razred.*
- B. *Ali mislim da se na kraju ipak nisu spetljali.*
- C. *„Da, stvarno, zašto se ovaj apaurin zove Psiho?”*
- D. *(...) a dvjesto metara iza Maik Klingenberg klipše kroz šumu.*

2. Koji je najveći razlog Maikove ljubomore prema Andréu?
 - A. Otac mu je bogati političar.
 - B. Djevojke ga smatraju privlačnim.
 - C. Boji se da bi se njegova simpatija mogla zaljubiti u njega.
 - D. Andréa svi vole jer je duhovit.
3. Tko je Maikova simpatija?
 - A. Salma Hayek
 - B. Tatjana
 - C. Marie
 - D. Laura
4. Koja je riječ koju Maik upotrebljava dio učeničkoga žargona?
 - A. sabljazubi
 - B. bljuje
 - C. piknikirati
 - D. depra
5. Na koje Maikove navodne osobine André aludira kada ga naziva apaurinom?
 - A. na hiperaktivnost
 - B. na smirenost i nezanimljivost
 - C. na pretjeranu otvorenost
 - D. na prijetvornost i glumatanje

► Pročitaj sljedeći tekst i odgovori na pitanja.

Potrebu za pripadanjem učenik zadovoljava u skupinama sa suučenicima putem prihvaćenosti ili poželjnosti. Katz i McClellan (1997) naglašavaju da se popularnost, koja se najčešće naziva sociometrijski status, odnosi na razinu u kojoj je učenik prihvaćen i koliko ga simpatiziraju suučenci. Sociometrijski status pozitivno je povezan s atraktivnošću učenika. Učenik koji ima odličan školski uspjeh, uspjeh u sportskim aktivnostima, veće učiteljeve simpatije,

učenik „zvijezda“ (Newcomba i Bukowski, 1983; prema Klarin, 2006) ima pozitivan socijalni status. Popularni učenici radije sudjeluju u interpersonalnim interakcijama i druže se u većim skupinama.

(Huklek, K. 2017. Socijalni odnosi učenika u razredu (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:732528>)

1. Kako učenici zadovoljavaju potrebu za pripadanjem?
 - A. druženjem i dopisivanjem
 - B. prihvaćenošću i poželjnošću
 - C. ulizivanjem i iskorištavanjem
 - D. građenjem jakog karaktera
2. Napiši vlastitu definiciju popularnosti.

3. Što za tebe znači pridjev *atraktivan*?

4. Pronađi primjer u tekstu koji podupire činjenicu da se Maik bolje osjeća sam ili izvan velikih skupina. Obrazloži zašto je tomu tako.

5. Izdvoji barem dva lika iz ulomka romana *Čik* koje smatraš atraktivnima. Objasni na čemu se temelji njihova atraktivnost.



Tradicionalni lirski oblici: ditiramb

► Pročitaj sljedeću pjesmu pa odgovori na pitanja.

Miroslav Krleža: *Simfonije*

PAN

(ulomak)

*Modro jesenje popodne. Gora i vinogradi pjevaju tihu pjesmu snivanja:
Sve je modri psalam jesenje tišine.*

Sjaju na suncu kupole arkada.
U vrbinju sivom srebrna voda svečano vijuga
i pleše u ognju, grimizu i svili
ko plamena jesenja duga.
Na Gradu sniju kule. Palače, terase, ruže.
Mili su, topli obrisi Grada,
pijani boja, sunca i juga.
Sve je modri psalam jesenje tišine.

*Grožđe u vinogradu dozrijeva:
Ko orgulje blagdanje tiho zuji zlatna pčela.
Zrele se metvice truse, vlati trave se njišu,
medena vimena naša sunčani traci sišu.
Rajska tišina.
Gore šarena svjetla bogate jesenje boli,
bolesno tihi se akord ko biser na svilu proli.
Kanu ko s kljuna čarobne ptice.
Tiho, svečano tiho zvone nebeske žice.*

1. Izreci svoj doživljaj jeseni prikazan u ovoj pjesmi. Što je doprinijelo takvu dojamu?

2. Objasni značenje motiva tišine u pjesmi. Što se postiže njegovim višestukim ponavljanjem?

3. Kojim se od sljedećih stihova iz pjesme ostvaruje ditirampski ugođaj?
- A. *Sjaju na suncu kupole arkada.*
 - B. *Na Gradu sniju kule. Palače, terase, ruže.*
 - C. *pijani boja, sunca i juga.*
 - D. *Grožđe u vinogradu dozrijeva:*
4. Kakav je ton pjesme?
- A. ironičan
 - B. svakodnevan
 - C. tužan
 - D. uzvišen
5. Koji je od sljedećih stihova ostvaren sinestezijom?
- A. *Sve je modri psalam jesenje tišine.*
 - B. *Sjaju na suncu kupole arkada.*
 - C. *Ko orgulje blagdanje tiho zuji zlatna pčela.*
 - D. *Zrele se metvice truse, vlati trave se njišu,*
6. U kojemu je od sljedećih stihova upotrijebljena aliteracija?
- A. *U vrbinju sivom srebrna voda svečano vijuga*
 - B. *Grožđe u vinogradu dozrijeva:*
 - C. *Rajska tišina.*
 - D. *Tiho, svečano tiho zvone nebeske žice.*
7. S čime se u pjesmi uspoređuje zujanje pčela?
- A. s crkvenom glazbom
 - B. sa sunčanim tracima
 - C. s akordima
 - D. s čarobnim pticama
8. Što se u pjesmi uspoređuje s dugom?
- A. grad
 - B. mirisi
 - C. tišina
 - D. voda

Vrste riječi (uvod)

1. Odredi vrstu svim podcrtanim riječima u pjesmi *Volim i postojim* Petra Graše.

Volim i postojim

Hej, ljubavi, zagrli me, zagrli,
nek' nitko nas nikada ne razdvoji...
Svaki dan, svaki sat, novi ljudi, novi rat,
jednog dana zbog njih će cijela zemlja stat...

Hej, ljubavi, sad smo ljudi odrasli
i grudi mi bude tvoji pogledi...
Potresi, nemiri, iza ugla vrebaju
a takvi k'o ti nam uvijek trebaju...

Zato što... godine prolaze, dvadeseti vijek,
živim po svome i ljubim zauvijek...
Godine prolaze, nemam ništa s tim,
volim i postojim..

Hej, ljubavi, zašto ne bi ja i ti
Daleko od sviju negdje pobjegli?
Potresi, nemiri iza ugla vrebaju
A takvi k'o ti nam uvijek trebaju...

imenice	
pridjevi	
zamjenice	
brojevi	
glagoli	
prilozi	
prijedlozi	
veznici	
usklici	
čestice	

2. Izdvoji iz pjesme riječi koje nisu u skladu s normom hrvatskoga standardnog jezika. Navedi kako bi te riječi glasile u standardnome jeziku.

RIJEČ U PJESMI	RIJEČI U HRVATSKOME STANDARDNOM JEZIKU

3. Za koji su funkcionalni stil hrvatskoga jezika karakteristični takvi otkloni?

4. Na prazna mjesta upiši riječi koje odgovaraju traženim vrstama riječi pazeći na logičnost i smisao dobivene rečenice.

a) _____ je _____ i _____ u slobodno vrijeme.
(imenica) (pridjev) (glagol)

b) _____ je jučer _____ koševa u _____.
(zamjenica) (glagol) (broj) (pridjev) (imenica)

c) _____! Nisam znao da je tako _____ teško.
(uzvik) (prilog)

5. Vlak rečenica

Napravi vlak rečenica u kojemu svaka nova rečenica počinje **vrstom riječi** kojom je prethodna završila.

Na primjer: *Vlak vozi brzo. Jako volim pisati. Učiti je izazovno.*

prilog – prilog

glagol – glagol

_____ ●● _____ ●●

_____ ●● _____ ●●

_____ ●● _____

Glagoli

► Pročitaj pjesmu pa odgovori na pitanja.

Darija Žilić, *VAGANJE*

Jedna je žena htjela prijeći cestu,
ali nije vidjela auto iz suprotnog
smjera – Stanite!, vičem u strahu.
ona je čula, pa se pomakla, odmah
pružila mi je ruku – Hvala, puno hvala...
Ništa, ništa, kažem, i sjetim se sebe
prije deset i više godina,
kad me je udario automobil,
vozač je bio kriv i crta mog karaktera,
da važem gore dolje, naprijed nazad,
otići van ili ostati u zemlji, kao da
vrijeme odavno nije prestalo biti
pješčana igra jednog sata...

(Izvor: <https://strane.ba/darija-zilic-izbor-iz-poezije/>)

- Kojim se glagolom opisuje trenutačna reakcija na događaj (dolazak automobila) s početka pjesme?
 - je htjela
 - prijeći
 - nije vidjela
 - vičem
- Kojim je glagolskim načinom žena pokušala pomoći pješakinji i upozoriti je na opasnost?
 - indikativom
 - imperativom
 - optativom
 - kondicionalom
- U kojim se stihovima glagolsko vrijeme nalazi u relativnoj upotrebi?
 - ona je čula, pa se pomakla, odmah / pružila mi je ruku*
 - i sjetim se sebe / prije deset i više godina*
 - vozač je bio kriv*
 - i crta mog karaktera, / da važem gore dolje*
- Koja se dva glagola nalaze u odnosu suprotnosti?
 - kažem – sjetim se*
 - nije vidjela – čula je*
 - pomakla se – pružila*
 - otići – ostati*
- Koja je vrsta riječi u naslovu ove pjesme?
 - glagolski prilog sadašnji
 - glagolski pridjev radni
 - glagolski pridjev trpni
 - glagolska imenica

6. Podcrtaj i označi kraticom sve glagolske oblike u sljedećemu tekstu.

Dodaoše dani kad moramo ponavljati gradivo. Djeca se ustrčala, meni pao mrak na oči. Kako bismo to sad, tijekom njihove ovolike pospanosti i čežnje za praznicima, mogli izvesti? Bili smo vježbali vrste riječi, imenske riječi, pisanje imena. Danas ćemo ponavljati i glagole. Dobro nam stigao i taj dan! Zapisujući zadatke, shvatila sam – naučismo mi ipak mnogo toga. Ako budemo ponavljali, sve će biti u redu. Učeniče, glavu gore, budi vrijedan! Svaki se rad na kraju isplati. Tko radi, taj i griješi, ali bitno je truditi se.

7. Pročitaj tekst pa u tablicu napiši primjere traženih glagolskih oblika.

Lucija je išla u treći razred. Često razmišlja što će postati kad odraste. „Ako budem htjela, bit ću liječnica”, reče. Pogledavasma se u čudu. Bili smo mislili da je zanima ekonomija. Promatrajući nju, osjećam se krivom što ne znam što bih radila. Zaključivši da se ne treba opterećivati, rekoh joj: „Dodi, ne nerviraj se!”

imperativ	
futur 1.	
perfekt	
glagolski prilog sadašnji	
perfekt	
glagolski prilog prošli	
pluskvamperfekt	
aorist	
prezent	
kondicional prvi	
futur drugi	

Marin Držić, *Novela od Stanca*

► Pročitaj tekst na bit.ly/stanac-strip i pogledaj videoprilog uz tekst. Zatim odgovori na pitanja.

1. U koje je sve medije preoblikovana *Novela od Stanca* Marina Držića?

2. Tko je ilustrator u stripu *Novela od Stanca*?

3. U koliko je primjeraka tiskan strip?

4. Zašto je *Novela od Stanca* pogodna za preoblikovanje u strip?

5. Zašto je *Novela od Stanca* u cijelosti preoblikovana u strip, odnosno zašto nije skraćena?

6. Kojim je stihom pisana *Novela od Stanca*?

7. Zašto je u tekstu Marin Držić nazvan *hrvatskim Shakespeareom*?

8. Zašto je na kraj stripa dodan rječnik?

► Pročitaj sljedeći ulomak i riješi zadatke.

MIHO

Bogme imam smiješna oca!
 Kuću mi zatvori, ma ja, kad večeram,
 fengam poč leć gori; a ja ti omijeram
 kako ću se kalat niz njeku funjestru
 i, kad pođu svi spat, obučem se u pjastru;
 čelatu na glavu, brokijer na bedru u čas
 stavim, a rđavu ovu mčinu na pas,
 pak se niz konopac na ulicu kalam,
 a mudri moj otac u odru mni da sam.

fengati – pretvarati se; *funjestra* – prozor; *pjastra* – zaštitni grudnjak za mačevanje; *čelata* – kaciga;
mčina – veliki mač; *odru* – krevet

1. Kako je Miho prevario oca?

2. Zašto Miho o svojem ocu govori da je *smiješan*?

3. Preoblikuj stihove u prozni tekst na hrvatskome standardnom jeziku.

► Pročitaj sljedeći ulomak i odgovori na pitanja.

*Zdrav, mili moj brače, ovo ni sam ne znam!
 Sinočka u ovi grad uljezoh čestiti,
 u kom ni star ni mlad ne ktje me primiti
 na stan svoj; ter, ne znava kud se inud svernuti,
 k vodi idoh ovdi uprav da bih počinuti.
 Studena vodica umjesto pr'jatelja*

*ter mi je družica, a kami postelja;
 i meni t' nije spat nego bdjet i javi
 danicu svitlu zvat da bil dan objavi,
 u noćnoj da tmasti zločinac ki mene
 ne bude pokrasti kon vode studene.
 Tržak sam donio: kozlece, grudicu (...)*

1. Tko govori u ovome ulomku i komu se obraća?

2. Kako govornik naziva sugovornika?

3. Kojim je stihom pisan ovaj ulomak i cijela drama? Objasni obilježja toga stiha.

» Pitanja za ponavljanje

1. Objasni naslov drame.

2. Navedi likove drame.

3. Kakav je odnos mladića prema očevima?

4. Zašto je Stanac došao u grad?

5. Opiši mladiće.

6. Stanac kaže da je došao „*k vodi studenoj*“. Gdje je to Stanac mislio prenoćiti?

7. Kakvim se Dživo predstavlja u razgovoru sa Stancem?

8. Navedi dvije najznačajnije Stančeve osobine.

9. Kako su mladići nasamarili Stanca?

10. Koja je uloga vila u drami?

Jezična norma II

1. Napiši na prazne crte odgovarajući oblik riječi navedene u zagradama.

Svojim reklamama oni _____ zdrave životne navike. (*promicati*, prezent)

Ne boj se, _____, dok živiš u skladu s prirodom. (*čovjek*)

Nije bilo tako upornoga _____ kao što je on. (*ronilac*)

Ivan Rabuzin slikao je krajolike _____ kraja. (*Novi Marof*, odnosni pridjev)

Cijeloga je života istraživao _____ prašume. (*Južna Amerika*, odnosni pridjev)

Volim _____ i _____ specijalitete. (*Lika, Podravina*, odnosni pridjevi)

2. Riječi u sljedećemu nizu netočno su rastavljene na slogove. Prepiši ih tako da ih točno rastaviš.

hra-st cvi-jet cvi-je-će ljul-ja-čka ud-žbe-nik svj-et-ov-i o-cij-en-i-ti bli-jed

3. U svakome retku sljedećega teksta nalazi se jedna normativno pogrešna riječ. Prepoznaš je, a potom i prepiši u točnome obliku na praznu crtu pokraj retka.

Hrvatska skijašica Zrinka Ljutić osvojila je slalomski mali kristalni globus zauzevši 10. mjesto na finalu Svjetskog kupa u Američkom Sun valleyu, čime je obranila vodeću poziciju s koje je krenula u vodeću utrku Sezone. Ovo je ukupno šesti Mali kristalni globus u Slalomu za Hrvatsko skijanje. Janica Kostelić osvojila je čak tri, a njezin je brat ivica dvaput slavio. Time je opravdala nagradu „Dražen Petrović” hrvatskog Olimpijskog odbora 2020. godine kao najveća nada među sportašicama. Nema samo Hans Christian Andersen Snježnu Kraljicu!	Ljutić _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
---	--

4. Zaokruži sve riječi u tekstu koje treba pisati velikim početnim slovom.

moja prijateljica božena zvana boba živi u gorskom kotaru. često je zafrkavam da danju gleda veliku kapelu, a noću zvijezdu sjevernjaču i sluša pjesmu vukova. ona tada uzvratu šalu govoreći mi da ja uz dioklecijanovu palaču uzgajam brnistru (lat. *spartium junceum*) i pozdravljam turiste na lošem engleskom. naravno, moja draga goranka boba i ja samo imamo zdrav smisao za humor. boba uzgaja pse tornjake i trenira ih u klubu sportskih pasa lika. upoznale smo se prošlo ljeto na izletu u nacionalnom parku krka. pored roškog slapa razmijenile smo brojeve mobitela i dodale se na instagramu te postale prave prijateljice. nadam se da će me tijekom uskrasnih praznika posjetiti i upoznati ljepote splitsko-dalmatinske županije.

5. Upiši na prazne crte **č** ili **ć**, **dž** ili **đ** odnosno **ije/je/e/i** kako bi riječ bila pravopisno točna.

Nastavnica je ju__er provela anketu u kojoj je svojim u__enicima postavila pitanje kako zamišljaju idealnu školu. Bilo je mnogo zanimljivih, ali i sm__šnih odgovora, prim__rice: „To je ustanova u koju ne smiješ do__i prije 9 ujutro”, „Škola koja ima kožnate naslonja__e, najkvalitetnije klima-ure__aje i __uboks za puštanje glazbe t__ekom velikog odmora” i „Ustanova u kojoj me nitko ne budi kad zadr__emam izmoren c__lono__nim u__enjem”. Jedan joj se odgovor ipak posebno urezao u pam__enje: „Idealna škola je m__esto gdje se svaki dan os__ćam voljeno, prihva__eno i zašti__eno brigom svojih prijatelja i u__itelja, a ne samo okruženo u__benicima, olovkama i ra__unalima. Sve ono što je l__po i vr__dno proizlazi iz svakodnevnog u__enja kako biti dobar __ovjek.”

6. Upiši u sljedećim tekstovima zareze na odgovarajuća mjesta prema pravilima o pisanju zareza.

Šah je jedinstvena kombinacija ratovanja umjetnosti znanosti i sporta što ga čini ugodnim za ljude svih dobi etničkog i društvenog podrijetla i osobnosti. Topovi idu u kutove zatim skakači do njih zatim lovci i na kraju kraljica koja uvijek ide na svoju odgovarajuću boju (bijela kraljica na bijelu crna kraljica na crnu) a kralj na preostalo polje. Ako postoji još jedna figura neposredno ispred pješaka on se ne može promaknuti ili uhvatiti tu figuru.

7. Preoblikuj sljedeće primjere upravnoga govora u neupravni.

Toni Milun na predavanju o financijskoj pismenosti istaknuo nam je: „Vi ste sami odgovorni za upravljanje svojim novcem.”

Predavanje je započeo rečenicom: „Mi vam donosimo opis najvažnijih postupaka za pametno upravljanje vašim novcem.”
